

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет суспільних наук і міжнародних відносин

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ НАУК

*Матеріали Всеукраїнської наукової конференції
17 грудня 2011 р*

ЧАСТИНА II

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет суспільних наук і міжнародних відносин

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ НАУК

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції
17 грудня 2011 р.

ЧАСТИНА II

Дніпропетровськ
2011

УДК 323.2(477)
ББК 66.2(Укр).13
А 43

Рецензенти:

д-р політ. наук, проф. Шепелєв М.А.
д-р філос. наук, проф. Шевцов С.В.

*Друкується за рішенням Вченої ради
факультету суспільних наук і міжнародних відносин
Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара
(Протокол № 4 від 15 грудня 2011 р.)*

Редакційна колегія:

д-р філос. наук, проф. Токобенко О.С. (науковий редактор), член-кор.
Національної АПН України, д-р філос. наук, проф. Гнатенко П.І., д-р
істор. наук, проф. Городяненко В.Г., д-р політ. наук, доц. Тупиця О.Л.,
д-р філос. наук, проф. Осетрова О.О., к. політ. наук, доц. Пашенко В.І.
(відповідальний секретар).

A43 Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: Матеріали
Всеукраїнської наукової конференції (м. Дніпропетровськ, 17 грудня
2011 р.): у 2-х частинах. – Д.: ТОВ «Інновація», 2011. – ч. 2. – 156 с.

ISBN 978-966-8676-63-5

У збірнику подано матеріали Всеукраїнської наукової конференції
«Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук», яка відбулася 17
грудня 2011 р. у Дніпропетровському національному університеті імені
Олеся Гончара. Коло обговорених проблем: історія та сучасний етап
розвитку філософії, краєзнавчі дослідження, проблеми та перспективи
історичної науки, досягнення вітчизняної соціології, теоретичні засади
та практичні дослідження культурології.

Для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, а також
аспірантів і студентів гуманітарних факультетів.

ISBN 978-966-8676-63-5

© Дніпропетровський національний
університет імені Олеся Гончара, 2011

ЗМІСТ

	Секція «Філософія та культурологія»	3
Гуменюк Т.І.	Суспільний контекст існування «радянської філософії» в західних областях УРСР у другій половині ХХ століття	3
Левченкова О.Б.	Этика и диалектика Б.П. Вышеславцева	5
Айтов С.Ш.	Историческая антропология и современные социально-политические процессы в мире	8
Полтавцев О.Г.	Подальші перспективи розвитку гуманітарного знання в умовах постмодерну	9
Матвійчук А.В.	Екологічна деонтологія як засіб етизації практичної діяльності сучасної людини	12
Остапенко Б.І.	Проблемы формирования социально ориентированного и гуманистического мировоззрения в техническом образовании	14
Лугуценко Т.В.	Экзистенциальная сущность воздействия экономического поля на личность	17
Бойчук С.С.	Про філософію давніх та нових: пролегомени до порівняльної характеристики	20
Швед З.В.	Феномен свободи у вітчизняних постнекласичних філософсько-релігійнознавчих дослідженнях	22
Будько М.В.	Здійсненність нездійсненого: міфологічна природа віртуальної реальності	24
Мельничук Ю.І.	Українська православна проповідь в системі храмового дійства	25
Брюховецький М.М.	Філософські засади термінологічного аналізу понять «інформаційне суспільство» та «суспільство знання»	27
Луш У.І.	Релігійні джерела ідеї секуляризації: історико-філософська розвідка проблеми	30
Вербова Р.М.	Проблема творчої суб'єктивності людини у філософії американського персоналізму	32
Карнаухова Н.Л.	Феноменологія релігії Нініана Смарта	33
Марчук О.Ю.	Роль візуального фактора у формуванні предметного поля соціально-гуманітарних наук	35
Цехмістренко О.В.	Контури культури нового економічного мислення	37
Кушнір Є.Я.	Базові принципи сучасних духовних практик	39
Пашковський О.С.	Сутність антикультурного руху та причини виникнення	42
Остапенко О.М.	Аспекти та рівні розвитку професійної культури менеджера зовнішньоекономічної діяльності	44
Соболь О.Б.	Свобода та держава у вченні Томаса Гоббса	47
Хілько Є.В.	Проблема свободи в православ'ї (за працями М.Бердяєва)	49
Чайковський Я.Р.	«Модус вівєнді»: політичний ідеалізм чи реалізм	52
Боднарчук Л.С.	Проблематика компаративного аналізу китайської традиції в філософії Бертрана Рассела	54
Лігус М.В.	Музична естетика Середньовіччя: діалог античної і християнської традицій	56
Сімонова А.В.	Магічна практика сейду у північній традиції	58
Казак Є.О.	Манифестации архетипа «философии сердца» в текстах культуры Киевской Руси XI-XIII столетий	60
	Секція «Соціологія та соціальна робота»	62
Чепак В.В.	Соціологічна презентація освітніх інновацій	62

Курєвіна Т.В.	Виховання як соціальний феномен	64
Камінська Л.Ф.	Теоретичні підходи дослідження молодіжних рухів	67
Бродецкая Ю.Ю.	Социокультурные аспекты общественной интегрированности	69
Карпунова Н.Г.	Гуманітарні науки в сучасній вищій школі України: сучасний стан та перспективи розвитку	71
Кухта М.П.	Життєві домагання та особливості життєпобудови міської і сільської молоді: порівняльний зріз	74
Чуракова О. В.	Значущість супервізії для соціальної роботи	76
Клименко В.А.	Проблеми політичної соціалізації молоді	78
Лагута Л.М.	Трансформация социальных ценностей студенческой молодежи	81
Мотунова Н.В.	Причини вчинення правопорушень	83
Дуванська К.О.	Особливості профорієнтаційної роботи з неповнолітніми засудженими	86
Котєнева Ю.М.	Роль планування професійної кар'єри в процесі фахового і особистісного самовизначення	88
Кошук О.Б.	Методичні умови формування творчого потенціалу майбутніх інженерів-аграрників	90
Хименєць І.І.	Професійна деформація як чинник девіантної поведінки особистості працівника ОВС	93
Дейнека А.В.	Обґрунтування необхідності концептуального розрізнення понять «етнос», «народ» та «нація» для етносоціології, здійснене на основі підручника О. Дугіна «Етносоціологія»	95
Бобела С.І.	Ідеї соціального виховання учнівської молоді Закарпаття в педагогічному доробку Августина Волошина	98
Літовка О.П.	Вплив професійної позиції педагога на соціальну взаємодію вчителя і учнів у навчально – виховному процесі	100
Степурко Т.Г.	Неформальні платежі за медичну допомогу в країнах Центральної та Східної Європи	102
Кравченко І.М.	Концептуальні особливості соціологічної інтерпретації свята як феномену повсякденного життя	106
Фітисова А.В.	Особливості простору мас-медіа в Україні та перспективи його дослідження	108
	Секція «Регіоназнавство та краєзнавчі дослідження»	111
Бессонова М.М.	Сучасний стан канадознавчих студій в Україні	111
Ярмоленко М.І.	Церковно-релігійні трансформації в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.): регіональний аспект	114
Паращевіна О.С.	Деякі питання методології та історіографії краєзнавчих досліджень. Дніпропетровщина	115
Віхрова Т.В.	Етнічні меншини Луганського округу в період політики коренізації	119
Топчій О.С.	Сільські медпрацівники Чернігівщини в 1920-х –поч. 1930-х рр.	121
Рожков М.В.	Діяльність організації Червоного Хреста на Луганщині В 20-30 рр. ХХ століття	124
Котиченко А.А.	Урядова еліта Черкаського староства першої половини ХVІІ ст.	126
Стефанюк Р.В.	Старовинна архітектура Черкас. Готель «Слов'янський»	129

в современных западных странах этот показатель занимает важное место и составляет основу духовности не только общества в целом, но и каждой личности в отдельности.

А что же является наиболее значимым для молодежи. 85,3% ответили, что здоровье и 73,9% – материальное благосостояние. И ничего удивительного, с нашей точки зрения, здесь нет, ибо как твердит народная мудрость: что посеешь, то и пожнешь. Реальная жизнь демонстрирует полное безразличие со стороны государства к собственному народу и как следствие – это одновременное и всеобщее обнищание большинства населения и утрата сенсусных жизненных ориентиров. В такой жизненной ситуации беспокойство о собственном благополучии уверенно берет верх над многими потребностями молодых людей. Личностные качества, которые характерны для современной молодежи, формируются под воздействием окружающей среды с ее проблемами, потребностями, грубыми играми и немилосердными проявлениями. Молодому человеку трудно разобраться во многих вопросах, которые ставит перед ним сегодняшний день. Обманчивые идеалы, которые привиты ей массовой культурой Запада, при отсутствии собственных общественных ценностей, дали свои ростки в доверчивом молодом сознании.

Важную позицию в иерархии ценностей современной молодежи занимает счастливая семейная жизнь (69,6%). Это в значительной степени опровергает утвердившуюся в литературе и быту точку зрения о том, что современная молодежь игнорирует такой важнейший социальный институт общества как семья. В одинаковой степени это является приоритетной ценностью, как для женского, так и для мужского пола.

Бібліографічні посилання:

1. Колесников Л.Ф., Гурченко В.М., Борисова Л.Г. Эффективность образования. М., 1999.
2. Вікторів В.Г., Приходько В.В., Навчально-виховний процес у вищій школі як важлива засада формування особистості молодого людини. – Дніпропетровськ: ПДБА, 2008.
3. Шереги Ф.Э., Харчева В.Г. Социальные проблемы вузовской науки // СОЦИС. – 1996. – №6.

Мотунова Н.В.

Асистент кафедри соціальної педагогіки Відокремленого підрозділу «Старобільський факультет Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»

Причини вчинення правопорушень

Соціальні процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві, характеризуються багатьма тенденціями. З одного боку – це руйнування форм спільної людської діяльності, що існували раніше, а з іншого – становлення їх нового розмаїття. Нововведення в галузі економіки, політики, культури, правового забезпечення, інших сферах змінили суспільне життя. Це зумовило суттєві зміни у соціальному просторі: лам культурних та моральних цінностей, норм, традицій, стереотипів, колишнього мислення та діяльності. У сучасному суспільстві, у ході таких змін та перетворень, у багатьох сферах суспільного життя стрімко зростає злочинність, отримали широке розповсюдження інші види злочинної поведінки як серед дорослих, так і серед неповнолітніх.

Рівень злочинності серед неповнолітніх має стійку тенденцію до зростання. За останні 10 років удвічі зросла кількість протиправних дій неповнолітніх. Підлітки віком від 14 до 18 років складають 8% всього населення України, однак скоюють чверть усіх зареєстрованих злочинів. Кількість злочинів вчинених неповнолітніми за останні 10 років у 4 рази перевищує збільшення частки молоді всього населення [1, с.1].

Складна криміногенна ситуація і обумовлює вибір проблеми нашого дослідження – з'ясування причин вчинення правопорушень. У дослідженні будь-якої проблеми важливу

роль грає вивчення історії питання. Історичний підхід дозволяє краще зрозуміти сучасні проблеми, закономірності розвитку науки та практики. Це також стосується й нашого дослідження.

Питання про соціальну природу і причини правопорушень досить складне і відповісти на нього однозначно неможливо, оскільки існує багато концепцій про причини правопорушень. Вивченням причин і умов вчинення правопорушень займається кримінологія – наука яка сформувалась в другій половині XIX ст.

Серед причин і умов виникнення правопорушень виділяють об'єктивні і суб'єктивні причини. Об'єктивними причинами виступають конкретні протиріччя в суспільному бутті, економічних, політичних і соціальних відносинах людей. До суб'єктивних причин правопорушень відносять деформації в правосвідомості, потребах, мотивах, позиціях, низькому рівні моральної і правової культури.

Щоб розглядати питання причини вчинення правопорушень потрібно вяснити поняття причини правопорушень – це комплекс явищ об'єктивного і суб'єктивного характеру, здатних детермінувати протиправну поведінку суб'єктів права.

Пропорушення – це соціально-небезпечне або шкідливе, протиправне, винне діяння деліктоздатного суб'єкта (фізичної чи юридичної особи), яке передбачене чинним законодавством і за яке встановлена юридична відповідальність [4, с.18].

Причини правопорушень – це ті явища соціальної дійсності, які викликають (або полегшують) вчинення правопорушення [2, с.23].

Розуміння самого поняття «причина» є досить багатограним. М. Бунге стверджує, що кожен філософ і вчений користується своїм власним визначенням причини, навіть якщо йому не вдалося чітко його сформулювати. У філософському словнику під причинами розуміють події чи явища, що породжують наслідки.

Філософія права визначає причинність як об'єктивний, загальний, генетичний зв'язок між явищами. Процес формування причинності послідовно розвивається в часі, і причина в часі завжди попереджує наслідок.

Неоднозначність у розумінні причин правопорушень пояснюється наявністю цілого ряду факторів, а саме: різноманітністю досліджуваних явищ, складністю взаємозв'язків між ними, особливостями суб'єктного складу тощо. Самі правопорушення, як і їх причини, історично мінливі і різні не тільки у кожній соціально-економічній формації, але навіть часом у різних регіонах держави.

Виясненням причин злочинності люди займалися здавна. Перші теоретичні розробки в цій області ми знаходимо ще у Платона і Аристотеля. Велику увагу проблемі злочинності приділяли такі мислителі XVIII століття, як Беккарія, Бентам, Вольтер, Гельвецій, Гольбах, Дідро, Локк, Монтеск'є та інші. Більш детально почали вивчати причини злочинності в XIX–XX століттях, що було обумовлено великим ростом злочинності, збільшенням населення, розвитком капіталізму та іншими причинами.

Проблему злочинності філософія розглядає на різних етапах розвитку і в різних ракурсах. Відповідно окреслилися напрями дослідження причин протиправної поведінки.

Біологічний напрям. Згідно з ним злочинність породжена біологічними особливостями людини. Засновник його – італійський антрополог Чезаре Ломброзо (1835–1909), автор праці «Злочинна людина» (1876). На підставі спостереження він дійшов висновку, що типовий злочинець має атавістичні або дегенеративні анатомічні ознаки: скошене чоло, подовжені мочки вух, надмірну або притуплену чутливість до болю, надмірну волохатість або облісіння, висунуту нижню щелепу. Ломброзо розробив класифікацію злочинців: а) природні злочинці; б) душевнохворі злочинці; в) випадкові злочинці. У боротьбі зі злочинністю пропонував своєчасно виявляти всіх «уроджених» злочинців (за допомогою розроблених ним таблиць) до того, як вони скоять злочин; лікувати тих, хто піддається цьому, а також довічно ув'язнювати або фізично знищувати тих, хто не піддається

ікуванню. Попри помилковість багатьох поглядів, Ч. Ломброзо вважають засновником криміналістичної ідентифікації. Саме він першим розробив методiku вивчення самоголочинця.

Прихильники цього напрямку висловлювали міркування, що певна будова тіла свідчить про певні якості, вважаючи найбільш схильними до злочинів мезоморфи (осіб, чисельно наділені силою та стрункiстю, які виявляють схильність до занепокоєння, активні та нечуже вразливі).

Психологічний напрям. Його представники причину протиправної поведінки вбачають у психічному стані особистості. В основі цього підходу психоаналітична теорія З. Фрейда, який припускав, що біологічно зумовлений інтенсивний потяг та породжені ним мотиваційні конфлікти особистості є першопричиною дій людини. Ця теорія була розвинута у працях К. Хорні, Е. Фромма, які вивчали найтиповіші деформації характеру та їх форми. На думку останнього, найбільш тяжкі злочини спричинені психозами, а менш тяжкі – невротами. Взагалом, прихильники психологічного напрямку стверджують, що протиправна поведінка залежить від психічних або психофізичних аномалій, а соціальний аспект поведінки є вторинним стосовно психічних процесів.

Соціологічний напрям. Зорієнтований на пошуки причин протиправної поведінки у соціальній реальності. Вперше детально розглядається у працях бельгійсько-французького соціолога Адольфа Кетле. Аналізуючи закономірності виникнення та поширення злочинності, він встановив, що на цей процес впливають стать, вік, професія, рівень освіти, пора року, ціни на хліб та ін. На його думку, усі злочини породжує суспільство, оскільки в ньому зосереджуються умови їх розвитку.

Згідно з соціологічним підходом протиправну поведінку зумовлюють такі соціальні чинники:

- неоднорідність і мінливість нормативно-ціннісної системи суспільства (теорія аномії Е. Дюркгейма, теорія субкультур, теорія контролю тощо);
- соціальна нерівність та стратифікація суспільства (теорія аномії Р. Мертона, теорія конфлікту соціальних груп, теорія конфлікту влади);
- стигматизація, тобто результат соціальної оцінки дії, яку суспільство визначає як протиправну (теорії Ф. Танненбаума, вторинної девіації Е. Лемерта, девіантної кар'єри І. Беккера, соціальної ідентичності Е. Гоффмана);
- соціальна дезорганізація і дестабілізація суспільства (теорія соціальної дезорганізації, теорія дестабілізації В. Реклесса, Е. Берджесса).

Отже, злочинність спричиняють як внутрішні (обмеженість потреб та інтересів, викривлення ціннісних орієнтацій, специфічний спосіб життя, анти-соціальність засобів задоволення потреб та інтересів, психологічні деформації особистості), так і зовнішні чинники (політико-правова ситуація у країні і деформація нормативної системи та соціальних інститутів, низький рівень правової культури у суспільстві, вплив оточення, соціально-економічне становище у країні, вплив засобів масової інформації тощо). У період кризи, соціально-економічного занепаду, суспільних трансформацій значно зростає злочинність, розширюється її соціальна база, відбуваються зміни в її структурі. До об'єктивних чинників, які обумовлюють це явище, належить системна криза всіх сфер життєдіяльності, пов'язані з нею зниження життєвого рівня населення, безробіття, розростання тіньового сектора економіки, майнове розшарування населення, ослаблення авторитету влади та ефективності державного управління, байдужість значної частини населення до правопорядку.

Бібліографічні посилання:

1. Кальченко Т. Л. Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні спеціальними чинами та установами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к-та юрид. наук : спец.

12.00.08 „Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право” / Тетяна Леонідівна Кальченко. – Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2004. – 50 с.

2. Котюк В. О. Теорія права. Курс лекцій. Навчальний посібник для юридичних факультетів вузів / В. О. Котюк. – Київ : Вентурі, 1996. – ст. 121.

3. Рабінович М. П. Основи загальної теорії права та держави. Посібник для студентів спеціальності „Правознавство” / М. П. Рабінович-Боросянка, 1993. – ст. 108.

4. Зайчук О. В. Теорія держави і права. Академічний курс / О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. – Київ : «Юрінком Інтер», 2006 – 140 с.

Дуванська К.О.

Асистент кафедри соціальної педагогіки

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

Особливості профорієнтаційної роботи з неповнолітніми засудженими

Сьогодні в умовах змін у соціальному, економічному й політичному житті нашої держави проблема профорієнтації набула особливого значення. Динамізм соціально-економічних процесів в країні визначає необхідність якісної зміни змісту, форм та методів підготовки молоді до успішного входження в соціальний та професійний світ. Але професійне самовизначення неповнолітніх ускладнене наявністю деяких обставин, особливо важко підліткам, які стикаються з важкими життєвими ситуаціями (групи ризику), в яку входять здебільшого педагогічно занедбані діти, безпритульні з низьким рівнем виховання та освіти, з слабкою волевою сферою та слабо розвинуеною пам'яттю, мисленням тощо. Для виконання покарання у вигляді позбавлення свободи відносно неповнолітніх в Україні функціонує 10 спеціальних виховних установ, з яких одна для утримання засуджених дівчат.

В цих установах відбувають покарання близько 1,5 тис. засуджених.

Соціально-педагогічна та правова характеристика засуджених неповнолітніх:

24% – до засудження ніде не працювали і не вчилися;

55% – не мали повноцінної опіки і виховання, оскільки проживали в неповних сім'ях, як правило низького матеріального статку(кожний третій – сирота);

13% – до засудження виховувалися в спеціальних виховних закладах системи освіти;

63% – притягувалися до кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі;

2% – були повторно засуджені до позбавлення волі в неповнолітньому віці;

34% засуджені за крадіжку;

38% засуджені за розбій або пограбування;

7% засуджені за навмисне вбивство або нанесення тяжких тілесних ушкоджень.

Тому перед сучасними пенітенціарними установами стоять складні соціально-педагогічні завдання не лише забезпечити реалізацію покарання у вигляді позбавлення волі, але й виправлення неповнолітніх порушників, їх моральне оздоровлення [1]. В широкому комплексі соціально-виховних засобів, спрямованих на підвищення ефективності процесу ресоціалізації неповнолітніх правопорушників значне місце займає організація профорієнтаційної роботи з ними. Адже вибір професії, або професійне самовизначення основа самоствердження в суспільстві, одне з головних рішень у житті кожної людини.

Сама по собі проблема професійного самовизначення не нова і глибоко проаналізована у працях В.Бодрова, Є.Клімова, І.Кона, Т.Кудрявцева, М.Пряжнікова. Питання організації профорієнтаційної роботи серед молоді у різні часи досліджували такі вчені, як Барановський А.Б., Захаров М.М., Потапенко Г.М., Сазонов А.Д., Симоненко В.Д., Ховрич М.О., Чорна І.М. та інші. Але всі ці дослідження стосувалися профорієнтаційної роботи з молоддю в звичних сприятливих соціально-педагогічних умовах, не ускладнених відбуванням покарань. На практиці існують деякі перепони, які ускладнюють процес